

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัยสรุปขั้นตอนการวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. การดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ทั้งโดยรวมและรายด้าน
3. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานการนิเทศภายในของสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ทั้งโดยรวมและรายด้าน
4. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

การดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ กาศสสินธุ์ เขต 2 จากโรงเรียน 197 แห่ง จำนวนทั้งสิ้น 2,246 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาโดย การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กำหนดขนาด โดยการเปิดตารางเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) จากนั้นจึงเทียบสัดส่วนตามขนาดของสถานศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร จำนวน 131 คน ครูจำนวน 323 คน รวมทั้งสิ้น 454 คน ดังนี้

1) กลุ่มผู้บริหาร ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ 19 คน
ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง 571 คน และผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 55 คน

2) กลุ่มครูผู้สอน ประกอบด้วย ครูผู้สอนโรงเรียนขนาดใหญ่ 125 คน
ครูผู้สอนโรงเรียนขนาดกลาง 102 คน และครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็ก 96 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานตาม กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกรอบแนวคิด 4 ด้านมีลักษณะเป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีจำนวน 44 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .98

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคสสินธุ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดระบบการนิเทศภายใน ด้านบทบาทและ หน้าที่ของผู้บริหาร ด้านการจัดกิจกรรมการนิเทศ และ ด้านการดำเนินงานตามมาตรฐาน การนิเทศ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตามสถานภาพ พบว่า

ผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคสสินธุ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ

ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดระบบการนิเทศภายใน ด้านบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหาร ด้านการจัดกิจกรรมการนิเทศ และ ด้านการดำเนินงานตามมาตรฐานการนิเทศ ตามลำดับ

ครูมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหาร ด้านการจัดระบบการนิเทศภายใน ด้านการจัดกิจกรรมการนิเทศ และ ด้านการดำเนินงานตามมาตรฐานการนิเทศ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตามขนาดสถานศึกษา พบว่า

สถานศึกษาขนาดเล็กมีการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดระบบการนิเทศภายใน ด้านบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหาร ด้านการจัดกิจกรรมการนิเทศ และ ด้านการดำเนินงานตามมาตรฐานการนิเทศ ตามลำดับ

สถานศึกษานขนาดกลางมีการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดระบบการนิเทศภายใน ด้านบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหาร ด้านการดำเนินงานตามมาตรฐานการนิเทศ และ ด้านการจัดกิจกรรมการนิเทศ ตามลำดับ

สถานศึกษานขนาดใหญ่มีการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดระบบการนิเทศภายใน ด้านบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหาร ด้านการจัดกิจกรรมการนิเทศ และ ด้านการดำเนินงานตามมาตรฐานการนิเทศ ตามลำดับ

2. ผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยรวมแตกต่างจากครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดระบบการนิเทศภายในแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการดำเนินงานตามมาตรฐานการนิเทศ ด้านบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหาร และ ด้านการจัด

กิจกรรมการนิเทศไม่แตกต่างกัน

3. สถานศึกษาขนาดต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบตามขนาดสถานศึกษาที่ละคู่ พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยในสถานศึกษาขนาดกลางมีการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสูงกว่า สถานศึกษาขนาดเล็กและ สถานศึกษาขนาดใหญ่ ตามลำดับ

4. ผู้บริหารและครู เสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายใน เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย คือ ควรดำเนินการนิเทศภายในอย่างจริงจังและเป็นระบบ ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศภายใน และ ควรมีการประชุมเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ในการนิเทศภายในและกำหนดตารางการนิเทศอย่างชัดเจน ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์สภาพการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีประเด็นน่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. สภาพการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เพราะว่า กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการที่ลัดช่องว่างต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน เป็นตัวเชื่อมประสิทธิภาพในการทำงาน ให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่มีคุณภาพ นอกจากนั้นการนิเทศภายในโรงเรียน ยังเป็นกระบวนการที่ผู้นิเทศภายใน โรงเรียน ได้กระตุ้น ยั่วยุ ช่วยเหลือให้คำแนะนำต่าง ๆ ตลอดทั้งให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็น เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วในยุคปฏิรูปการศึกษา มีแนวคิด หลักการจัดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย ดังนั้นการนิเทศภายในจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะว่าการนิเทศภายในเป็นยุทธศาสตร์โรงเรียนเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นการสร้างความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรภายใน โรงเรียน

ให้เกิดการพัฒนาตนเอง พัฒนาการทำงาน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างชัดเจนเป็นระบบอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการ จะขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งไม่ได้ ซึ่งจากความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนดังที่กล่าวมาแล้ว จึงทำให้ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยอดทอง จันดาวัลย์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพทางปฏิบัติงานและปัญหาตามกระบวนการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศการศึกษา ของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี เมื่อพิจารณาพบว่า สภาพการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เสถียร เทียงธรรม (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี รวมทุกชั้นอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วนิศา กุลสุวรรณ (บทคัดย่อ. 2545) ได้ศึกษาการดำเนินงานการนิเทศภายในตามความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบการนิเทศภายในและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ผู้รับผิดชอบการนิเทศภายในและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

2. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการจัดระบบการนิเทศภายในมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เพราะว่า การจัดระบบการนิเทศภายในเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้นิเทศจะต้องให้ความสำคัญก่อนที่จะดำเนินการนิเทศภายใน เพราะจะต้องมีการวางแผนกำหนดนโยบาย แนวทางในการพัฒนาการนิเทศภายในเพื่อกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาร่วมกันกับบุคลากรแล้วจึงจัดโครงสร้างแผนภูมิการบริหารงานนิเทศภายในที่ชัดเจนรวมทั้งจะต้องมีการสร้างข้อตกลงเบื้องต้นร่วม มีการกำหนดวิธีนิเทศภายในมีความสอดคล้องกับปัญหาและความสนใจของครู ในขณะที่นิเทศต้องมีการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายใน และสร้างบรรยากาศความเป็นกัลยามิตรในการนิเทศ แล้วนำผลการนิเทศมาอภิปรายร่วมกันอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมาเพื่อหาแนวทางเลือก

พัฒนาการนิเทศ ซึ่งอาจจะมีการปรับปรุง การเลือกใช้สื่อ อุปกรณ์ให้สอดคล้องกับกิจกรรม และเป้าหมายของการนิเทศ แล้วกำหนดรูปแบบและวิธีการติดตามประเมินผลที่ชัดเจนเพื่อที่จะ ทำให้กระบวนการนิเทศภายในเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่ง จากระยะเฝ้าของการจัดระบบการนิเทศภายในที่กล่าวมาจะเห็น ได้ว่าล้วนแต่มีความสำคัญที่ จะทำให้การดำเนินการนิเทศภายในบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ ผู้บริหารและครุมีความคิดเห็นต่อสภาพการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถาน ศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการจัดระบบ การนิเทศภายในมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

3. ผู้บริหารและครุมีความคิดเห็นต่อสภาพการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศ ภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการ ดำเนินงานตามมาตรฐานการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้เพราะว่า สภาพการปฏิบัติงานตาม กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ผู้บริหารสถานศึกษา หรือคณะกรรมการ นิเทศภายในที่สถานศึกษาแต่ละแห่งดำเนินการอยู่นั้น อาจจะดำเนินการนิเทศภายในตาม ความรู้ และความเข้าใจของแต่ละ โรงเรียน ซึ่ง อาจจะขาดการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการนิเทศ ภายใน ขาดการจัดทำเครื่องมือการประเมินผลการนิเทศภายในที่ชัดเจน ขาดการประชุมเชิง ปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาการนิเทศภายใน ไม่มีการเปิดโอกาสให้ครุมีส่วนร่วมในการ กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการนิเทศ ไม่มีการวัดผลและประเมินผลความพึงพอใจของ ผู้รับการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ไม่มีการร่วมกับอภิปรายภารกิจเกี่ยวกับการจัดการนิเทศ ที่ผ่านมา เพื่อนำไปพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ ไม่มีการจัดให้มีระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อวางแผน การนิเทศ และ ไม่มีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติการนิเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งจากการดำเนินการนิเทศภายในที่ยังไม่ถูกต้องตามหลักการนิเทศภายในดังที่กล่าวมา ทำให้ ผู้บริหารและครุมีความคิดเห็นต่อสภาพการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการดำเนินงานตามมาตรฐาน การนิเทศ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครุที่มีต่อสภาพการปฏิบัติงาน ตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พบว่า โดยรวม ผู้บริหารมีความคิดเห็น แตกต่างจากครุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อสภาพการ ปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสูงกว่าครุ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการดำเนินการนิเทศภายใน

เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการนิเทศได้รับความรู้และเกิดความเข้าใจในกระบวนการนิเทศภายใน
 อยู่ในระดับหนึ่ง ดังนั้นมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน
 นั้นอาจจะมองในลักษณะของนโยบายและการปฏิบัติตามนโยบาย โดยอาจจะไม่ได้มองถึง
 ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจากกระบวนการนิเทศ ทำให้มีความคิดเห็นว่าสภาพการปฏิบัติงานตาม
 กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างจากครู ซึ่งครูอาจจะมองสภาพการ
 ปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในลักษณะของผลที่เกิดจากการ
 นิเทศ ซึ่งบางครั้งผู้บริหารบางคนอาจจะปฏิบัติกรนิเทศเป็นประจำแต่ผลการนิเทศไม่เกิดประโยชน์
 ต่อครูเลย หรือไม่ถูกต้อง และเป็นไปตามหลักการนิเทศภายในที่กำหนดไว้ จึงทำให้ครูมีความ
 คิดเห็นต่อ สภาพการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกับ
 ผู้บริหาร ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ สุภวัตร พิเลิศ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้า
 เรื่อง การดำเนินการตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ
 ประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้นิเทศเห็นว่า การดำเนินการตามกระบวนการ
 นิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม
 และรายด้าน 5 ด้าน มากกว่าผู้รับการนิเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานการนิเทศภายในของสถานศึกษาที่มีขนาด
 ต่างกัน พบว่า สถานศึกษาขนาดต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ในสถานศึกษาแต่ละขนาดนั้นมี
 ปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้สภาพการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในมีความแตกต่างกันทั้ง
 ในเรื่องของจำนวนครู จำนวนห้องเรียน งบประมาณในการบริหารจัดการ และบทบาทของ
 ผู้บริหารที่แตกต่างกันไปด้วย ประกอบกับภาระหน้าที่ของผู้บริหารทั้ง 3 ขนาด ซึ่งมีไม่เท่ากัน
 สถานศึกษาบางขนาดผู้บริหารอาจมีภาระหน้าที่ในการปฏิบัติงานอื่นมากไม่มีเวลาในการนิเทศ
 ส่วนสถานศึกษาอีกขนาดผู้บริหารอาจมีเวลาในการนิเทศอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ซึ่งจาก
 ความแตกต่างในด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาส่งผลให้ ผู้บริหาร และ ครู ในสถานศึกษาขนาดต่างกัน
 มีความคิดเห็นต่อสภาพการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ เสถียร เทียงธรรม
 (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ
 ศึกษา จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียน
 ขนาดต่างกัน มีระดับการปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขั้นการวางแผน

การนิเทศและชั้นการเตรียมการนิเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อเปรียบเทียบตามขนาดสถานศึกษาที่ละคู่ พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายใน ด้านการจัดระบบ การนิเทศภายใน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยในสถานศึกษา ขนาดกลางมีการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสูงกว่า สถานศึกษาขนาดเล็ก และ สถานศึกษาขนาดใหญ่ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาขนาดกลางนั้นมีจำนวนครู เหมาะสม คือประมาณ 7 – 15 คน และส่วนใหญ่มีครูเพียงพอครบตามชั้นทำให้ผู้บริหารสามารถ ดำเนินการนิเทศตามแนวคิดของเซอร์จิโอแวนนี คือการสร้างบรรยากาศที่ดี การสร้างทีมงาน การแก้ไขความขัดแย้ง การตัดสินใจ การวางแผนและการจัดระบบการประชุม การสรรหาและการคัดเลือกบุคลากร การกำหนดตำแหน่งบุคลากร และเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงที่ดีได้อย่าง มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลดีต่อสมรรถภาพทางการนิเทศของผู้บริหารด้วย ส่วนในสถานศึกษา ขนาดเล็กนั้นมีปัญหาเกี่ยวกับครูไม่ครบชั้น ครูขาดแคลนดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องปฏิบัติ หน้าที่สอนหนังสือ และปฏิบัติงานพิเศษอื่น ๆ ตามนโยบายของต้นสังกัดเหมือนกับสถานศึกษา ขนาดอื่น ๆ ซึ่งทำให้ไม่มีเวลาในการวางแผน และปฏิบัติกรนิเทศ ส่งผลให้สมรรถภาพทาง การนิเทศอยู่ในระดับต่ำกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลาง ส่วนสถานศึกษาขนาดใหญ่ นั้น มีครู และห้องเรียนเป็นจำนวนมาก ภาระหน้าที่ในการบริหารจัดการทั้งในและนอกสถานศึกษา ก็มีมากตามขึ้นด้วย ทำให้ไม่มีเวลาในการเตรียมตัววางแผนและปฏิบัติกรนิเทศ ส่งผลให้ สมรรถภาพทางการนิเทศน้อยกว่าสถานศึกษาขนาดกลาง เช่นเดียวกับสถานศึกษาขนาดเล็ก

8. ผู้บริหารและครู เสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศ ภายใน ข้อที่มีความถี่มากที่สุด คือ ควรดำเนินการนิเทศภายในอย่างจริงจัง และเป็นระบบ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สภาพการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนต่าง ๆ อาจะยังไม่มีการ ดำเนินการอย่างเป็นระบบ และไม่มีปฏิทินในการดำเนินการนิเทศ ซึ่งส่งผลให้การดำเนินการ นิเทศไม่มีประสิทธิภาพเพราะไม่มีการวางแผน บุคลากรในโรงเรียนไม่มีส่วนร่วม ไม่มี เครื่องมือในการนิเทศ ซึ่งจากประเด็นต่าง ๆ ที่เล่ามาชี้ให้เห็นว่าการดำเนินการนิเทศภายในยัง ไม่เป็นระบบ และยังไม่มีการดำเนินการอย่างจริงจัง ส่งผลให้การปฏิบัติงานตาม กระบวนการนิเทศภายในไม่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภวัตร พิเลิศ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่อง การดำเนินการตามกระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการดำเนินการตามกระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน

การประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ที่สำคัญได้แก่ ขาดอุปกรณ์ เครื่องมือที่ดีทำให้ประเมินไม่ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการ ขาดการวางแผนในการวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยเพื่อนำมาพัฒนา ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักเกี่ยวกับการนิเทศวิชาการรายงานผลการนิเทศและไม่นำผลการนิเทศมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งจากเหตุผลต่าง ๆ ที่กล่าวมา และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้ผู้บริหารและครูได้เสนอแนะความคิดเห็นว่า ควรดำเนินการนิเทศภายในอย่างจริงจัง และเป็นระบบมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ในสถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้และการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในเพื่อให้ผู้บริหารและครูสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า สถานศึกษาขนาดกลางมีการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ควรนำข้อมูลดังกล่าวไปประชุมวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการดำเนินงานตามมาตรฐานการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม โดยการเข้าร่วมอบรม สัมมนา หรือศึกษาเอกสารเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในให้ได้ถูกต้องและได้มาตรฐานยิ่งขึ้น

1.4 จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารและครู เสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในมากที่สุด คือ ควรดำเนินการนิเทศภายในอย่างจริงจัง และเป็นระบบ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ควรนำข้อมูลดังกล่าวไปวางแผนกำหนดปฏิทิน ออกนิเทศ ติดตามการดำเนินการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง และจริงจังเพื่อประโยชน์ที่จะเกิดกับการจัดการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยสภาพการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายใน แต่ยังไม่มีการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการพัฒนา ดังนั้นครั้งต่อไปควรวิจัยเกี่ยวกับควรวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการพัฒนา การดำเนินการนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรวิจัยหารูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพ เพื่อจะได้พัฒนาและส่งเสริมให้ผู้บริหารนำไปใช้เป็นแนวทางอันเดียวกัน

2.3 ควรวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในให้ประสบผลสำเร็จ เพื่อจะได้ข้อมูลสำหรับนำมาส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY